

Savonlinnan Veden kustannustehokkuuden selvittäminen ja parantaminen

TL 12.09.2023 § 153

Valmistelija vesihuoltopäällikkö Esa Hinkkanen, p. 044 417 4800

Selostus

Taustaa

Savonlinnan kaupunginvaltuusto on 13.12.2022 § 111 päättänyt tehdä Savonlinnan Veden kustannustehokkuuden selvittämisen ja parantamisen sekä kustannusten vertailun tekemisen muihin kaupunkeihin nähden. Tavoitteena on, etteivät vesihuollon kokonaiskustannukset nouse vuoden 2022 tasosta.

Vertailu

Vesihuoltopäällikkö on tehnyt kustannusvertailun Itä-Suomen vesihuoltolaitoksien kesken vuosilta 2021 ja 2022. Alla esitetyt luvut ovat vuoden 2022 vertailusta. Vertailtavat vesihuoltolaitokset ovat:

Iisalmen Vesi -liikelaitos
Imatran Vesi -liikelaitos
Joensuun Vesi -liikelaitos
Kajaanin Vesi -liikelaitos
Keski-Savon Vesi Oy
Kouvolan Vesi Oy
Kuopion Vesi Oy
Kymen Vesi Oy
Mikkelin Vesi -liikelaitos
Pieksämäen Vesi Oy
Porvoon Vesi -liikelaitos

Vertailtavat vesihuoltolaitokset on valittu laitokseen perusteella. Suomen Vesilaitosyhdistys ry:n jaottelun mukaan kaikki mainitut vesihuoltolaitokset lukeutuvat suuriin vesihuoltolaitoksiin. Vertailussa Savonlinnan Vesi on toiseksi pienin vesihuoltolaitos liikevaihdon perusteella.

Vertailun vesihuoltolaitoksissa ei ole muita kunnallisia taseyksiköitä kuin Savonlinnan Vesi. Muut laitokset ovat yhtiömuodoltaan osakeyhtiöitä tai liikelaitoksia. Muut mahdolliset vertailuun ottavat taseyksiköt olivat selkeästi pienempiä tai maantieteellisesti kaukana Itä-Suomesta. Sijainti vaikuttaa kustannustehokkuuteen ja vertailuun. Kallioperäinen ja vesistörikas Itä-Suomi nostaa infrastruktuurin kustannuksia.

Kustannusvertailu on haasteellista laitoksien koosta, yhtiömuodosta ja toimintatavoista johtuen. Joissakin vesihuoltolaitoksissa on esimerkiksi toimintoja ulkoistettu, joten henkilöstökulut ovat liikevaihtoon nähden pienemmät, mutta palveluostot vastaavasti suuremmat.

Vertailun materiaali on nähtävillä Cloud Meetingissä. Tiedot eivät ole julkisia.

Päätelmät

Savonlinnan Vedellä on selkeästi eniten henkilöstöä liikevaihtoon nähden. Henkilöstökuluja liikevaihtoon nähden oli toiseksi eniten (26 %). Palveluostot ovat sen sijaan 15 % liikevaihdosta ja vertailun kolmanneksi pienimmät. Työtä tehdään siis omin voimin. Joka tapauksessa henkilöstökulut ja palveluostot yhteensä suhteessa liikevaihtoon, ovat vertailun kalleimmassa päässä.

Maantieteellinen sijainti vaikuttaa kustannuksiin. Savonlinnan Vedellä on suurin verkoston yhteispituus (talousvesijohdot, jätevesi- ja hulevesiviemärit) suhteessa liikevaihtoon. Asiakaskunta on siten harvasti sijoittunut. Vesistöt vaikuttavat myös kustannuksiin. Vesistöön sijoitettuja johtoja on runsaasti, ja jätevesipumppaamoita suhteessa jätevesiviemäripituuteen on tämän vuoksi vertailussa eniten (0,49 kpl / km).

Savonlinnan Vesi investoi toiseksi eniten liikevaihtoon nähden (89 %). Vertailuvuosina on rakennettu pohjavesilaitoksia sekä saneerattu vesihuoltoverkostoja ja vesihuollon laitoksia. Henkilöstökulut suhteessa investointeihin ovat 30 %. Tämä on alle vertailulaitoksien keskiarvon (39 %).

Liikevoittoprosentti (Ebit = liikeyljäämä / liikevaihto) on Savonlinnan Vedellä 15,5 %, ollen vertailun viidennellä sijalla, hiukan yli kokonaiskeskiarvon (14,0 %). Käyttökateprosentti (Ebitda = (liikeyljäämä + poistot) / liikevaihto) on 52,2 %. Tässä sijoitus on vertailun neljäs. Käyttökateprosentti huomioi investoinneista tehtävät poistot positiivisena asiana verrattuna tuloslaskelmaan, jossa poistot sen sijaan heikentävät tulosta. Vesihuolto on pitkän tähtäimen toimintaa, jossa infrastruktuuriin sijoitus tulee nähdä positiivisena asiana. Siten käyttökateprosentin vertailu on tähdellisempää kuin vain liikevoittoprosentin vertailu.

Kokonaispääoman tuottoaste (ROA = (liikevoittoprosentti x liikevaihto) / tase) on Savonlinnan Vedellä 2,8 % ja vertailun neljänneksi paras. Luku kertoo, kuinka paljon toimintaan sitoutuneelle pääomalle on kertynyt tilikaudella tuottoa.

Kustannustehokkuuden selvittäminen ja parantaminen

Vertailulla muihin vesihuoltolaitoksiin, voidaan selvittää kustannustehokkuus. Kaikki kolme talouden mittaria: liikevoittoprosentti, käyttökateprosentti ja kokonaispääoman tuottoaste ovat Savonlinnan Veden osalta vertailussa keskiarvon yläpuolella. Siten kustannustehokkuutta voidaan pitää hyvänä.

Kustannustehokkuuden parantamiseen on niukasti keinoja. Savonlinnan Veden tulosta kuormittaa viime vuosien mittavat investoinnit ja niistä tehtävät poistot. Investointien kokonaismäärä laskee vuodesta 2024 alkaen, koska Kuhasalmen ja Kulennoisharjun pohjavedenkäsittelylaitokset ovat valmistuneet. Uusien talousveden tuotannon ja jakelun varmistamiseen liittyvien investointien toteuttamista tulee jatkossa arvioida kriittisesti.

Savonlinnan Vesi saneeraa vesihuoltoverkosta vuosittain 2,73 miljoonalla eurolla. Vertailusta ei käy selville vesihuoltolaitoksien verkostoiden saneeraukseen käyttämä summa. Toimintakertomuksien ja haastatteluiden perusteella kaikki vesihuoltolaitokset eivät ole vielä ryhtyneet merkittäviin toimiin saneerausvelan hallitsemiseksi. Toisin sanoen osalla vertailulaitoksista saneerausinvestoinnit kasvavat tulevaisuudessa ja poistot tulevat heikentämään tulosta.

Kustannustehokkuutta voidaan lisätä vähentämällä kuluja tai kasvattamalla tuloja. Infrastruktuurin välttämättömän ylläpidon kustannuksia on vaikea vähentää. Mikäli verkostojen saneeraamista vähennetään, vaikuttaa se väliaikaisesti positiivisesti tulokseen. Käyttötalouden kunnossapidon kustannukset kasvavat kuitenkin väijämättä, ja säästö saneerauksessa ajaa verkoston huonompaan tilaan ja saneerausvelan kasvuun.

Talousveden tuotanto on pintavesilaitoksen osalta kalliimpaa, kuin vertailulaitoksilla, joilla on ainostaan pohjavedenottoa. Kustannustehokkuuden parantamisessa olisi parasta, jos tuloja voisi kasvattaa ja tärkeintä tässä olisi saada kasvatettua vesihuollon asiakasmäärää.

Esittelijä	Tekninen johtaja Tikkanen Kari
Päätösehdotus	Lautakunta merkitsee kustannusvertailun tiedoksi ja toteaa kaupunginvaltuuston antaman vertailun tehdyksi ja asian siltä osin loppuunkäsittellyksi.
Käsittely	Vesihuoltopäällikkö Esa Hinkkanen selosti asiaa.
Päätös	Päätösehdotus hyväksyttiin.
Tiedoksi	Kaupunginvaltuusto

KH 06.11.2023 § 330
973/14.05.00.04/2023

Valmistelija	vesihuoltopäällikkö Esa Hinkkanen, esa.hinkkanen@savonlinna.fi , p. 044 417 4800 talousjohtaja Tuula Ahvonen, tuula.ahvonen@savonlinna.fi , p. 050 575 8803
Selostus	Teknisen lautakunnan 12.9.2023 § 153 selostus- ja päätösoosan mukaisesti.

Selostusta täydennetään seuraavasti:

Savonlinnan Veden tilinpäätös vuodelta 2022 oli rahoitustuotot ja -kulut huomioiden alijäämäinen 71 085 euroa, ts. toiminnasta saaduilla tuotoilla ei kyetty kattamaan kokonaan peruspääomalle maksettavaa korkoa. Tilinpäätöksen TP2022 tuloslaskelma, tase ja rahoituslaskelma on oheismateriaalina.

Kuten edellä selostusosassa on kerrottu, ei ole tiedossa millainen korjausvelka verrokeilla on ja millaisella investointiohjelmalla sitä on purettu tai puretaan.

Savonlinnan Veden saneerausvelkaa on purettu muutamana viime vuonna ja puretaan edelleen taloussuunnitelmakaudella voimakkaasti. Tämä aiheuttaa sen, että Savonlinnan Veden rahoituslaskelmassa vuodelta 2022 toiminnan ja investointien rahavirta on 3 milj. euroa miinuksella, mikä tarkoittaa sitä, että toiminnasta saatavilla tuloilla (kassaanmaksut) ei pystytä kattamaan investointeihin tarvittavia menoja (kassastamaksut). Tämä puolestaan tarkoittaa sitä, että Savonlinnan kaupunki ottaa ulkopuolista lainaa suoriutuakseen näiden korjausinvestointien maksamisesta.

Savonlinnan Veden TA2023 on noin 600 000 euroa alijäämäinen. Savonlinnan Veden TA2023 tuloslaskelma ja rahoituslaskelma on oheismateriaalina. Taloussuunnitelmakaudelle TS 2024-2026 Savonlinnan Veden on arvioitu TA2023 yhteydessä tekevän vuosittain alijäämää, vaikka liikevaihto on arvioitu nousevaksi, ts. on arvioitu tuottojen nousevan.

TA2023 rahoituslaskelmasta arvioiden vuosina 2021 – 2026 Savonlinnan kaupungin lainamäärä kasvaa Savonlinnan Veden investointien rahoittamisen kautta noin 11 milj. euroa (rahoituslaskelma, toiminnan ja investointien rahavirta) ja lisäys kaupunkitason korkokustannukseen 4,2 %:lla laskien on n. 0,5 milj. euroa vuosittain.

Esittelijä	Tekninen johtaja Tikkanen Kari
Päätösehdotus	Kaupunginhallitus merkitsee laaditun kustannusvertailun tiedoksi ja saattaa sen edelleen tiedoksi kaupunginvaltuustolle.
Päätös	Päätösehdotus hyväksyttiin.
Tiedoksi	Kaupunginvaltuusto